

Sociologie ve sportu 2

Základy sociologie – kultura, masovost, komercializace

Fakulta sportovních studií

Základní výchozí literatura:

Aleš Sekot: 2006. Sociologie v kostce, III. vyd. MU a
Paido,

<http://www.fsps.muni.cz/impact/zaklady-sociologie/>

Společnost a kultura

- Široké definiční spektrum pojmu **kultura**: *způsob myšlení, forma vývoje společnosti, myšlenková aktivita, esence národa, normy a hodnoty určité společnosti, všechny prostředky komunikace, civilizační poselství, způsob života, totalita naučeného chování, apod.*
- **Materiální** kultura – uspokojení materiálních potřeb;
- **Duchovní** kultura (ideje, zvyky, obyčeje, symboly)
- **Kulturní dědictví** - část kultury předávána dalším pokolením
- **Civilizace** - kulturní dědictví projevující se společenským pokrokem
- **Kulturní element** - základní charakteristický prvek kultury

Společnost a kultura

- **Subkultura** – odlišná součást dominantní kultury
- **Kontrakultura** - subkultura programově odmítající hodnoty dominantní kultury
- **Kulturní relativismus** - vidění světa pouze zúženým pohledem vlastní kultury
- **Multikulturalismus** - důraz na rozvoj kulturní odlišnosti
- **Xenocentrismus** - nekritický obdiv k „cizímu“
- **Xenofobie** – nepřiměřený strach a nedůvěra či odpor k cizímu a neznámmu
- **Životní způsob** - relativně stabilní způsob forem lidského života
- **Životní styl** – specifický typ chování jedince či skupiny s trvalým a odlišitelným jednáním, způsoby, zvyky a sklony.

Příroda versus kultura

Výchova, vzdělání, socializace

- **Výchova** – záměrný proces akceptování společensky přijímaných norem a hodnot na cestě osvojování si společenských rolí
- **Vzdělávání** – proces vštěpování znalostí a dovedností nezbytných pro hraní profesních, rodinných a občanských rolí
- **Socializace** – celoživotní proces osvojování si hodnot, postojů a jednání dané kultury. Proces standardizace hodnotové orientace.

- **Resocializace** – zbavování se původních a přejímání nových hodnot a způsobů chování v rámci zásadního životního přechodu
- **Zpětná socializace** – ti, kteří socializují druhé, jsou jimi zpětně hodnotově a názorově výrazně ovlivňováni
- **Sociální role** – způsob chování, který se od jedince v určité situaci očekává

Slouží pouze pro interní potřeby předmětu.

Hlavní zdroj:

<http://www.fsps.muni.cz/impact/zaklady-sociologie>

Masová kultura

- **Masa** – soubor lidí postrádající pozitivní jednotící vazby; seskupení, v němž se ztrácí osobnost.
- **Dav** – přechodně zájmově polarizované shromáždění negující osobitost.
- **Veřejnost** – příslušníci určitého organizačního či územního útvaru.
- **Masová společnost** – manipulovatelná masa podléhající propagandě, reklamě; nejnižší společný jmenovatel nároků, vkusu, spotřeby.

Masová kultura

- **Masová kultura** – cesta standardizace sdělování identických obsahů vycházejících z malého počtu zdrojů velkým masám příjemců
- Základní **charakteristiky** masové kultury:
 - určena velkému počtu lidí
 - využívá prostředky masové komunikace
 - diferencuje role příjemců, tvůrců a manažerů
 - je standardizovaná
 - má funkci zábavy
 - jako druh zboží či služby usiluje o masovou konzumaci
 - využívá princip nejnižšího společného jmenovatele.

Masová kultura

- **Předpoklady vzniku masové kultury** (tištěného slova):
 - 1. Gramotnost
 - 2. Volný čas
 - 3. Cenová dostupnost
 - 4. Mechanizace tiskárenství
- Standardizace motivů masové kultury: *dramatické, humoristické, sexuálně-erotické, sentimentální, osobní*
- *Prahy zmasovění: tisk, film, rozhlas, televize, internet*

Vysoké umění - přináší asociace, přemýšlení, samostatné reakce, dlouhodobé působení, duchovní vzrušení, katarzi.

Masová komunikace

- **Komunikace** - sociální interakce prostřednictvím sdělení; využití technických prostředků pro šíření symbolického obsahu směrem k široce rozptýlenému publiku cestou:
- *komunikátor – sdělení – komunikační kanál – komunikant.*

- **Typologie mezilidské komunikace:**

Intrapersonální, interpersonální, skupinová, meziskupinová, institucionální, celospolečenská.

Mediální instituce: Tištěná média, rozhlas a televize, hudební nahrávky, nová elektronická média.

Funkce médií

- *Kritika komercializace médií:*
- Nízká kulturní úroveň
- Odcizování vztahů
- Propagace konzumního způsobu života
- Kulturní „imperialismus“
- Propagační nástroj mocenské elity
- *Obecná očekávání od masové kultury:*
- Informace, rady, zábava, sebereflexe, pocit sounáležitosti, únik od starostí, vyplnění času, emocionální uvolnění

Masifikace VŠ

Boloňský proces

Boloňská deklarace z 19. června 1999, za účasti 30 evropských států včetně České republiky. Do roku 2011 se připojilo dalších 17 států.

Předcházelo:

Sorbonnská deklarace 25. května 1998 – ministři školství Francie, Itálie, Německa a Spojeného království podepsali srozumitelný a srovnatelný systém vysokoškolských titulů:

- rozdělení studia do dvou (později tří) cyklů,
- zavedení jednotného systému kreditů (ECTS),
- podporu mobility studentů i učitelů a spolupráce vysokých škol, včetně společných studijních programů,
- spolupráce při zajišťování kvality studia.

Konference ministrů v Bergenu roku 2005 definovala žádoucí cílový stav takto:

- 1. cyklus (bakalářský) - 180-240 kreditů
- 2. cyklus (magisterský) - 90-120 kreditů
- 3. cyklus (doktorský) - není vymezen kredity.

Společenská struktura

- Způsob, kterým je společnost organizována do očekávatelných sociálních skupin a vrstev, jejich vzájemných vazeb a vztahů jedinců mezi sebou
- **Sociální stratifikace** –nerovné rozdělení práv a privilegií, povinností a odpovědnosti, odměn a majetku, moci a vlivu v rámci postavení jednotlivých členů společnosti
- **Sociální nerovnosti** – nevyhnutelný důsledek stratifikace ve smyslu rozdílů v osvojování si bohatství, prestiže a moci
- **Sociální postavení** – sociální identita jedince v dané skupině nebo společnosti
- **Sociální síť** – série vzájemných vztahů spojujících jedince, kteří v jejím rámci mohou nacházet jak širší uplatnění, tak ocenění

Společenská struktura

- **Sociální status** – společensky definovaná pozice v rámci širší společnosti, postavení, které jedinec či skupiny zaujímají ve společnosti
- **Vrozený (připsaný) sociální status** - společenská pozice získaná narozením a odvozená od rodičů
- **Získaný (dosažený) sociální status** – postavení jednice ve společnosti či skupině, zaujímané zejména díky individuálnímu úsilí studiem, pracovitostí, rozvíjením dovedností, invencí či konexemi
- **Vnucený sociální status** – důsledek spíše nenadálých, silně působících zásahů do zaběhnutého života
- **Generalizovaný** (hlavní, master) status – výslednicí kulturního vývoje dané společnosti (majetek, vzdělání, rasa, etnikum, výkon)

Společenská struktura

- **Společenské třídy** – soubor lidí shodně statisticky odlišitelných významných sociálně kulturních charakteristik
- **Společenské vrstvy** – shodnost významných znaků a pocit sounáležitosti (profese, příjem, životní styl, tržní orientace)
- *Sociální struktura dle **protekci** (sestupně):* celebrity, špičkové známosti, střední vrstvy, vyšší dolní vrstva, nižší dolní vrstva
- **Klientismus** - nerovné, reciproční a účelové vztahy patrona a klienta (provázanost s korupcí)
- **Moc** – schopnost uplatňovat a vnutit vlastní vůli jiným.
- **Autorita** – pozitivně přijímaná moc
- **Kredit** – uznání odvozené zejména z odborné kvality jedince